

БЕЛЕШКЕ

ОДБРАНЕ ДИСЕРТАЦИЈА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ. — Владимир Дедијер, публициста из Београда, одбранио је 18 маја т. г. своју докторску дисертацију „Такозване одредбе о извршењу примирја између немачких и југословенских оружаних снага од 17 априла 1941. — Прилог теорији института уговора о војној капитулацији“.

Живомир Ђорђевић, асистент Правног факултета у Београду, одбранио је 29 јуна т. г. своју докторску дисертацију „Проблем еквивалентности у облигационом праву“.

ПОСЕТА ФРАНЦУСКИХ ПРАВНИКА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — На свом путу по Југославији, француски правници посетили су 17 априла и наш Правни факултет. У делегацији француских правника били су: г. г. V. Vady, народни посланик и бив. министар (као шеф), Bourdeau de Fontenay, директор Националне административне школе, J. Chapsal, директор Института политичких наука у Паризу, A. Mathiot, директор Института политичких наука и професор Правног факултета у Греноблу, L. Trétabas, професор Правног факултета у Ексу, Meurnier, директор железница у Француској, A. Marchal, професор Правног факултета у Паризу, J. Lamassoure, префект, J. Solal-Céigny, секретар председништва Владе и Martin, виши службеник Државног савета. У сусрету са наставницима и осталим сарадницима нашег факултета, француски правници су провели у срдчном разговору и размени информација о системима наставе правних и друштвених наука и основним правним установама обеју земаља.

САСТАНАК КАТЕДРЕ ЗА ДРЖАВНО И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО У БЕОГРАДУ. — Спровodeћи у живот закључке Шесте интерфакултетске конференције правних факултета одржане у Љубљани, катедра за државно и међународно јавно право Правног факултета у Београду организовала је 14 и 15 априла о. г. први интеркатедарски састанак на коме су учествовали и чланови ових катедара правних факултета из Загреба, Љубљане, Сарајева и Скопља.

Проблеми који су се појавили у току последњих година, међу којима и неки тако крупни да по свом значају прелазе обим катедре, нужно су захтевали једно заједничко разматрање и решење којим би се између осталог постигло и уједначавање наставног плана и програма предмета катедре и стварање, уколико је то могуће, јединственог типа наставе.

Овакав састанак у време израде статута правних факултета који треба да омогуће и обезбеде једну савременију и живљу наставу која би одговарала потребама наше земље и улози правних факултета, имао је несумњив значај.

Полазећи од овог захтева истакнуто је неколико битнијих проблема који су и претстављали срж дискусије: разматрање оног дела наставног плана који се односи на предмете катедре и то не само са гледишта општег курса, већ повезујући и с другим облицима наставе — докторатом, специјализацијом, посебним курсевима на институтима и др.; одређивање улоге правног факултета од чега у највећој мери зависи и карактер претежног броја предмета катедре.

При разматрању улоге правног факултета пошло се од питања да ли је правни факултет једна углавном правничка школа или је то факултет друштвених наука. Сви учесници у дискусији са аргументима су подржали другу концепцију да је правни факултет — факултет друштвених наука. На основу тога истакнуто је да је задатак ове конференције да укаже и на начин на који ће се тај став најбоље моћи да оствари путем наставног плана, које предмете да обухвати општи курс из предмета који улазе или би требало да уђу у оквир катедре, делећи предмете у две групе, теориске и позитивноправне. У вези са овим развила се плодна дискусија о предметима, њиховој садржини и обиму и о њиховом распореду по годинама. Истовремено разматрани су проблеми опционих и факултативних предмета семинара, стручних група студената, института и доктората. Садржајна и конструктивна дискусија указала је да су проблеми правилно уочени и истакнути и, што је још битније, показала је да постоји сродност у третирању основних питања на факултетима и омогућила доношење заједничких закључака.

Између бројних закључака ове прве интеркатедарске конференције треба нарочито истаћи:

1. Полазна тачка у решавању проблема наставе и уопште рада на правним факултетима треба да се огледа у принципу да су то факултети друштвених и правних наука. Потребно је да студенти стекну на факултету довољно знања из политичких и друштвених наука да би постали политички и теориски образовани марксисти, да солидно упознају правни поредак и позитивно законодавство Југославије, како би по завршеним студијама могли да обављају стручно правне и друге политичко-управне послове у свим државним и друштвеним службама.

2. Да се на правним факултетима образују катедре политичких наука и међународних односа као израз нове садржине наставних планова и новог правца у образовању кадрова на правним факултетима.

3. Наставни планови да буду израз нових потреба друштва. Зато је потребно увести нове предмете који би били израз нових друштвених односа као и новог правца образовања. При томе се треба држати принципа да се укупан обим наставе не може повећати у толикој мери да то онемогући студентима да савладају цео наставни план за предвиђено време. Константовано је да на правним факултетима настава у целини није преобимна, изузев неких предмета, и да зато сужавање треба постићи ревизијом програма (а не одбацивањем неопходно потребних нових предмета).

4. Усвојен је извештај група о програмима и плановима појединих предмета уколико су у складу са закључцима, уз напомену да програми треба да буду састављени тако да у суштини представљају програм студија а истовремено да изразе и садржину предавања, уџбеника, као и обавезе студената за испит.

5. На следећој интерфакултетској конференцији поново размотрити потребу постојања опционих и факултативних предмета у оквиру општег курса, с обзиром на нове законе о универзитетима и увођење специјалних курсева после завршетка студија.

6. Увођењем наставе ради стицања степена доктора правних, економских и друштвено-политичких наука, као и других облика наставе за усавршавање — указује се потреба повећања наставног кадра, научних и стручних сарадника, што би омогућило интензивнији научно-истраживачки рад на факултетима, као и повезивање теорије и праксе. У том циљу предложено је да се на свим правним факултетима оснују институти: за политичке науке, за радно право и социјалну политику, за управу и за међународно јавно право.

РАД КАТЕДРЕ ЗА ИСТОРИЈУ ДРЖАВЕ И ПРАВА У ШКОЛСКОЈ 1955/56 ГОДИНИ. — Катедра за историју државе и права је у току 1955/56 шк. године углавном разматрала начелна и решавала конкретна питања из области наставе и научне обраде правне историје.

На почетку школске године катедра је посветила посебну пажњу припреми свога учешћа на Интерфакултетској конференцији наставника правне историје. Ова конференција одржана је у Загребу 5 и 6 новембра 1955. Чланови катедре активно су учествовали у претресању проблема и доношењу закључака о актуелним наставним и научним питањима правно-историских предмета. Том приликом нарочито су размотрени проблеми: места и значаја историског дела правних студија за правилну, научну изградњу правничких кадрова; односа наставе опште и националне државно-правне историје; методолошке стране предавања семинара и вежби, интегралне обраде историје југословенских народа; изградња младих правно-историских кадрова и облика сарадње правних историчара. Ради унапређења међукадарских научних веза прихваћена је сарадња на издавању „Правно-повјесне библиотеке“ Института за историју државе и права Правног факултета у Загребу.

Највећи део свог рада катедра је посветила питањима спровођења и унапређења наставе. Постигло се да се равномерно излагање предмета ове катедре складније повеже са системом вежби и активносту студената у семинарима. На вежбама су наизменично читани и обрађивани извори и обављене консултације. Током протекле школске године одржана је укупно 21 вежба.

Општи семинар за историју државе и права одржао је 9 састака. На њима су реферисали: проф. др. А. Вајс (о неким специфичностима у историском развоју права), доцент др. Р. Гузина (о положају Србије под турском владавином), дипл. правник Д. Јовичић (о социјалном саставу Светоандрејске скупштине), студент В. Симонов (о правним прописима о управљању селом у Србији у другој половини XIX века), студент З. Сабо (о постанку Аустриског грађанског законика), М. Јовановић, секретар Савезног врховног суда (о пороти у Душановом законнику), студенти Ж. Станојловић и О. Станојевић (о елементима феудалних односа у позној Римској империји), асистент Ј. Цвејић (о закупу у дубровачком праву XIII века), асистент Љ. Кандић (о скупштинама под Турцима у Београдском пашалуку од 1791—1801). Поред студената, у раду општег семинара учествовали су редовно и чланови катедре, као и известан број сарадника Историског института САН и други историчари. Тим поводом треба напоменути да је унапређење рада општег семинара поред других важних чинилаца, указало на потребу предузимања придремних мера за организовање Института за правну историју на овом факултету. На то је указала и делатност општег семинара који је почео да превазилази своје школско-стручне границе и да прераста у јединицу за организовање научног рада.

Катедра је између осталог разматрала и предузимала мере за решавање неких кадровских питања, за помоћ на даљој научној изградњи асистената као и питање уџбеника. Тим поводом истакнута је потреба за асистентима за римско право и општу историју државе и права као и проблем стипендиста за последипломско усавршавање на предметима ове катедре. Посебно је вођено рачуна да се одржавају или побољшавају услови за усавршавање асистената, специјално у погледу њиховог рада на изради докторских теза.

КОНФЕРЕНЦИЈА СОЦИОЛОГА СРЕДОЗЕМНИХ ЗЕМАЉА У ЗАГРЕБУ. — Југословенско удружење за социологију, као члан Међународног удружења за социологију, организовало је конференцију социолога средоземних земаља која је одржана 11—19 априла т. г. у Загребу. По одлуци Међународног удружења за социологију конференција је требало да буде посвећена испитивању социолошких услова за развој неразвијених средоземних земаља. Међутим, у току научне припреме конференције, којом је руководио познати белгиски социолог проф. Азар (Haesaert) из Гана, коначно је одлучено да се конференција бави проблемом средње класе и њене улоге у развоју неразвијених земаља.

Конференцији је присуствовао претставник UNESCO-а, под чијим окриљем ради Међ. удружење за социологију, као и изасланици из 11 средоземних земаља, поред претставника САД и СССР, и неких међународних удружења и установа које су заинтересоване за рад конференције. Југославију је заступао проф. др. Олег Мандић, претседник Југословенског удружења за социологију, који је и претседавао конференцији.

Рад конференције текао је на тај начин што је на основу националних реферата израђен општи реферат (г-ђа Ферикелен, проф. Универзитета у Гану), а сви реферати су били унапред достављени учесницима, тако да нису читани већ је само вођена дискусија. Током девет дана рада, конференција је зато имала прилике да подробно испита постављени проблем. Може се рећи да је дискусија текла врло широко и залазила у многе тешке проблеме, везане с основном темом. Гледишта су се често супротстављала и расправа је била жива и занимљива. Показало се да међу средоземним земаљама и поред све њихове сличности, постоје и необично велике разлике, с обзиром на историјски развој и природне и друге услове. Међутим, могло се ипак доћи до једнодушног закључка да је улога средњих класа веома важна у свима њима. Притом је нарочито подвучена важност интелигенције и стручно-биروقратског елемента као битних елемената модерне средње класе. Утврђено је такође да је за развој ових земаља, поред помоћи са стране, од највеће важности научно проучавање свих одговарајућих чинилаца, где важно место има и социолошко проучавање.

На основу оваквих резултата конференција је и могла донети као свој главни закључак препоруку Међународном удружењу за социологију да настави проучавање поменутих проблема и да размисли о могућности оснивања једног научног социолошког центра за проучавање ових земаља.

Иако се с гледишта метода могу ставити многе замерке на конкретан рад ове конференције, ипак се не може порећи њен значај, посебно за нас и за афирмацију социолошких истраживања код нас. За развој наше социологије значајна ће бити и корист од личног додира наших социолога с угледним страним социолозима који су присуствовали овој конференцији. У таквом додиру се родила и мисао о корисности покретања једног међународног социолошког часописа средоземних земаља која ће се покушати остварити.

II.

ЧЕТВРТИ КУРС ИНСТИТУТА ЗА ЕВРОПСКЕ СТУДИЈЕ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТУ У ТОРИНУ. — Са нешто измењеним програмом и методама рада одржан је од јануара до маја о. г. IV курс Института за европске студије при Универзитету у Торину. У његовом раду учествовало је више од 20 слушалаца из низа европских земаља и Индије. Општа и специјална проучавања одвијала су се кроз редовну наставу и семинаре на заједничком, уводном курсу, обавезном за све слушаоце и правну и економску секцију. Уводни курс био је посвећен студијама историје европске правне културе, неким питањима новије и

најновије дипломатске историје Европе, проучавањима историје међународних организација и извесним актуелним социолошко-политичким проблемима. Већим делом наставног програма слушаоци су били оријентисани на специјални део студија у правној или економској секцији. Кроз наставу за правнике била су обухваћена, углавном, питања историског развоја права у антици, с нарочитим освртом на римско право, његову ренесансу и рецепцију у Европи до епохе кодификација, проблеми германског права као једног од елемената европске правне цивилизације и еволуција и утицај канонског права на правну мисао и остварења у Европи. Поред ових, свакако синтетичких осврта на основне линије кретања европске правне цивилизације, продубљеније је изложена материја европског упоредног приватног права с проблемима међународног јавног и упоредног уставног права Европе.

Курсем за економисте били су обухваћени поред неких проблема економске историје Европе, нарочито, теориски и методолошки аспекти специјалних грана економске науке. Институт је као предаваче окупио знатан број универзитетских професора из низа европских земаља, између којих су се налазили познати писци и стручњаци за поједине области правних и економских наука. Тако су, поред осталих, одржали предавање: Paul Roubier, проф. Унив. у Лиону (О индустријској својини); Paul Reuter, проф. Унив. у Паризу (Европска заједница за угаљ и челик с нарочитим освртом на њен Суд правде); Max Kaser, проф. Унив. у Минхену (Традиција римског и германског права); William A. Robson, проф. Унив. у Лондону (Локална самоуправа у Енглеској и феудализам у Аустралији и Канади); René David, проф. Унив. у Паризу (Јединство и разлике европског права); Jan Tinbergen, проф. Холандске школе за политичку економију (Опште методе примене економетричких модела за решање проблема политике у скорашњем искуству); Erich Schneider, проф. Унив. у Килу (О основама статистике и динамике у микро- и макроекономији); Herman Word, директор Института за статистику Унив. у Успали (Економија и њени циљеви и средства), и др.

Кроз многобројна и различита питања из области права и економије проучавана ове године провлачила се највећим делом, као црвена нит, концепција европске интеграције у њеним различитим варијантама. Преко изнијансираних научних гледишта која су, када је реч о тој интеграцији, обележавала различите степене скепсе или оптимизма, увек су морала лебдети бројна, нерешена политичка питања пред којима се налазила или данас налази Западна Европа. За разлику од позитивистичког приказивања једног низа чињеница из разних области права европских земаља, преко кога се могла уочити структура неких правних проблема савременог европског права, апсолутизовање идеја интеграције доводило је до произвољних, често прагматистичких тумачења. Такве тенденције су се нарочито испољавале у историским уопштавањима развитка европске правне културе. Овоме би требало додати чињеницу да се правна и економска проучавања свде само на неколико великих западноевропских земаља. На тај начин остало је занемарено огромно европско политичко, правно и економско подручје (земље Источне Европе и Балкана) са свим његовим разноликостима, историским и општим значајем за савремени друштвени развитак. То је последица искључивости и научно неоправданог регионализма, одражених у програму курса, који би требало убудуће да превазилази штетне ограде и систематски обухвата све системе европских права и економија. Треба напоменути да је слично мишљење изразила огромна већина учесника када се на завршној конференцији расправљало о раду курса.

И поред свега тога, учесници овогодишњег курса имали су могућности да у датим границама проуче значајне моменте из развоја и савременог стања правних, економских и политичких наука једног дела Европе. Путем низа информација и размена мишљења о одговарајућим научним питањима са угледним радницима из тих области као и са слушаоцима Института, било је олакшано стицање судова и прочишћавање погледа о изложеним ставовима и нивоу датих научних интерпретација. У току трајања курса учесници су активно доприносили осветљавању ставова и актуелних правних и економских питања из својих националних области, при чему треба истаћи да је интересовање за југословенски развитак било увек наглашено и ванредно широко.

М. Мирковић

КОНФЕРЕНЦИЈА СВЕТСКОГ УДРУЖЕЊА ЗА МЕЂУНАРОДНО ПРАВО. — Од 26 августа до 3 септембра о. г. одржаће се у Дубровнику 47 конференција Светског удружења за међународно право. За ову конференцију влада великог интересовање не само у нашој земљи него и иностранству. Досада се пријавило око 380 учесника из 30 разних земаља. (У овом броју нису урачунати чланови нашег огранка Удружења.) Овако велики број учесника резултат је пре свега значаја и улоге коју Удружење има данас у свету, а сем тога и чињенице да се Конференција одржава први пут у нашој земљи.

У току 83 године постојања Удружење је забележило велики успех. Свака конференција (досад их је било укупно 46) представљала је значајан радни састанак истакнутих правника на пољу међународног права, где су продискутована актуелна и неодољна питања из области међународног права и предложене мере за њихово решење. Тако, на пример, на 11 конференцији, одржаној у Милану 1883 прихваћена је резолуција о забрани трговине робљем и дрвила за извршење страних пресуда; на 17 конференцији, одржаној у Брислу 1895, донета су правила о међународној арбитражној процедури и о јурисдикцији у територијалним водама; на 20, одржаној у Портсмауту 1920, расправљано је питање ратних заробљеника и проблем авијације у доба мира; на 39, одржаној у Паризу 1936, о заштити цивилног становништва у доба рата. Последња конференција одржана је у Единбургу 1954 кад је донета и одлука да се следећа конференција одржи у нашој земљи. Оно што је битно у раду овог Удружења и што треба посебно подвући јесте тенденција да се иде у корак са савременим збивањима у међународним односима. На тај начин Удружење постаје активан чинилац у одржању међународног мира и унапређењу међународне сарадње.

На дневном реду ове Конференције налазе се следећа питања:

1. Активна и мирољубива коезистенција држава, референт проф. др. Милан Вартош; 2. Ревизија Повеље Уједињених нација, референт проф. др Шварценбергер; 3. Међународно монетарно право, референт др. Ф. А. Ман; 4. Употреба вода међународних река, референт А. Г. Доналсон; 5. Проблем међународних компанија, референт Г. Ван Хек; 6. Међународно ваздухопловно право, референт П. Шов; 7. Заштита медицинског особља у време рата, референт др. Р. Јовановић; 8. Проблем међународног стечајног права.

ИСПРАВКА. — У напису др. В. Капора „Место привредног права у систему нашег права“, објављеном у *Аналима*, бр. 1 за 1956, стр. 38, 15 ред одоздо, техничком грешком штампано је „безусловно“ уместо „безуспешно“.